

системы, и снижение показателя VLF, указывающего на мощность гуморальной регуляции.

Использование мобильного телефона, оснащенного фильтром-нейтрализатором "РАДУГА", не приводило к достоверным изменениям показателей церебрального кровотока и нейрогуморальной регуляции.

4-недельное исследование структуры нейрогуморальной регуляции у постоянных пользователей ПК выявило дисбаланс вегетативной регуляции - постоянное преобладание в структуре спектра кардиоинтервалов показателя LF и тенденцию к его нарастанию к концу эксперимента.

В группе, где использовался компьютер с устройством "РАДУГА", отмечена нормализация баланса симпатического и парасимпатического отделов вегетативной нервной системы.

Выводы. Электромагнитное излучение МРТ и ПК приводит к неблагоприятным изменениям исследуемых параметров жизнедеятельности организма. Фильтр-нейтрализатор "РАДУГА" оказывает протективное действие и может быть рекомендован для защиты от сверхвысокочастотных ЭМП.

А.І. Гоженко, О.О. Свірський, Л.Г. Коваленко, С.Г. Котюжинська, В.П. Бабій, І.А. Кузьменко

Шляхи реформування викладання патологічної фізіології

Одеський державний медичний університет,
кафедра загальної та клінічної патологічної фізіології ім. В.В. Підвисоцького

Ключові слова: патологічна фізіологія, учбовий процес, реформування

Вища медична освіта в Україні знаходиться в стані суттєвого реформування. В повній мірі це стосується і патологічної фізіології, яка була, є і повинна бути теоретичним базисом підготовки лікаря.

Стрімке збільшення знань у сучасній медицині, глибока спеціалізація галузей особливо потребують наявності основоположних базисних інтегруючих уявлень щодо патології людини, які повинні формувати у майбутнього лікаря патологічна фізіологія.

Між тим, для виконання цієї методологічної функції слід суттєво перебудувати учбовий процес. По-перше, слід викладати клінічну патологічну фізіологію, тобто основні закономірності виникнення (етіології) та розвитку (патогенезу) захворювань людини, що конче необхідно майбутньому лікарю.

Безумовно, що усі складові та методи патологічної фізіології як науки повинні бути використанні у навчанні студентів в тій мірі, в якій це необхідно для формування теоретичних основ патології. В першу чергу важливим є використання даних експериментальної патологічної фізіології як аналітичного інструменту вивчення хвороб, так і демонстрації провідних механізмів патології. По-друге,

треба на практичному занятті відпрацьовувати основи теорії патології на матеріалі морфологічних, фізіологічних та біохімічних показників хворих людей. Всі інші засоби (моделювання, гострий та хронічний експеримент на тваринах) повинні використовуватись в такій мірі і в такій формі, які дозволяють учбовий час, біоетика та практична необхідність засвоєння навичок.

По-третє, треба хоча б частину занять проводити на базі університетських клінік, особливо їх діагностичних підрозділів, а викладачів слід залучати до клінічної діяльності.

По-четверте, треба перебудувати лекційний процес з інформативно-мотиваційних основ на мотиваційно-проблемний характер. В п'яте, слід окремий курс клінічної патологічної фізіології започаткувати на підсумковому етапі навчання студентів - п'ятому чи шостому курсах, або навіть в інтернатурі.

І нарешті, окремий елективний курс "Експериментальна патологічна фізіологія" слід викладати для тих студентів, що пов'язують своє майбутнє з науковою діяльністю.

Можна стверджувати, що таке реформування підвищить роль патологічної фізіології, як учбовому процесі, так і в медичній науці.